

Cenâb-ı Hak için kullanılan; "Her şey ile her şeyi görebilir, seslerini işitebilir. Ve her şey ile her şeyi bilir." ifadesini izah eder misiniz?

Üstadımız, Allah'ın bir ve tek olmasına rağmen, bir anda, sonsuz denebilecek işleri şaşırmadan, yanılmadan, karıştırmadan yaratması ve idare etmesini akla yaklaştırmak için "İkinci Nokta"nın başında ruh ve beden örneğini verir.

Ruh, bir ve tek olmasına karşın, vücudun binlerce hücre ve azasını bir anda tedbir ve idare ediyor. Ruhun bu tedbir ve idaresinde karışıklık, yanılma, şaşırma olmuyor. Allah'ın mahluku olan ruh, bu manaya mazhar olabilirse, mahlukattan münezze ve mukaddes olan Allah, elbette bir ve tek olmasına karşın, bir anda sayısız ve sonsuz işleri yapabilir. Her şeyi bir anda görür, tüm sesleri birden işitir; birbirine mani olmaz.

Beden çok nuraniyet kesb etmişse, her bir cüz'ü ile görebilir ve işitebilir. Mesela, Hz. Peygamber Efendimiz (asm)'de mana, nuraniyet, ruh, letafet, hayat, tamamen hükmettiği için, adeta madde onda kaybolmuş. Her bir aza ve cihazı letafet kazanmış ve her bir azası ve hücresi maddi kayıt ve hantallıklardan arınarak tam nuraniyet kazanmıştır. Bu yüzden, onun mübarek cesedi de aynen ruh ve mana gibi letafet ve nuraniyet kazandığından, her bir azası ile görebilir, her bir azası ile işitebilirdi.

Aynı şekilde Cenab-ı Hak zatı itibariyle maddeden ve mekândan münezze olmakla birlikte, bin bir ismiyle mahlukatta tecelli ettiğinden **Semî, Basîr, Alîm** isimleriyle, her şeyle her şeyi işitir, görür, bilir. **Zalimi bizzat gördüğü gibi balıkların şikayetiyle de görür.**

"Hadîste var ki: 'Hattâ deniz dibindeki balıklar dahi günahkâr ve zâlimlerden şekvâ ediyorlar ki, onların yüzünden yağmur kesilir, hattâ bizim de nafakamız azalır.' derler."(1)

Hadis-i şerifteki:

"Pazartesi ve perşembe günleri ameller (Allah'a) arz olunur" (2)

ifadesiyle, amelleri yazan kiramen katibin meleklerinin amelleri Cenab-ı Hakk'a arz ettiğini anlamaktayız. "Her şey ile her şeyi bilir" cümlesini bu şekilde de anlamak mümkündür. Cenab-ı Hak, ilm-i ezeliyle olmuş, olmakta olan ve olacak her şeyi bildiği gibi, meleklerin arz etmesiyle de bilir.

Bir başka bakış açısıyla **"her şeyle her şeyi görme, her şeyle her şeyi bilme"** mevzuunu şu şekilde ele alabiliriz:

Allah **"Basar"** sıfatı ve **"Basîr"** ismiyle her şeyi bizzat görmektedir. Bunun yanında Cenab-ı Hak yarattığı herşeyde bu isim ve sıfatın tecellilerini de görmektedir. Yani Cenab-ı Hak hem kendi nazarıyla hem de mahlukatın nazarıyla bu alemi görmektedir.

"...her cemâl ve kemâl sahibi kendi cemâl ve kemâlini görüp ve göstermek istemesi sırrınca, elbette o sultan-ı zîfünun dahi bir meşher açmak ister ki, içinde sergiler dizensin, tâ nâsın enzârına saltanatının haşmetini, hem servetinin şâşaasını, hem kendi san'atının hârikalarını, hem kendi marifetinin garibelerini izhar edip göstereceğin tâ, cemâl ve kemâl-i mânevîsini iki vech ile müşahade etsin: Bir vechi, bizzat nazar-ı dekaik-âşinâsıyla görsün. Diğer, gayrın nazarıyla baksın."(3)

Cenab-ı Hak mahlukatın birbirine olan münasebetlerini bilir; herbirinin nidasını işitir. Birkaç misal ile bu hakikati açıklamaya çalışalım:

Hamile bir anneyi ele alalım. Bu annenin bedeninde onun bir parçası olan yavrusunun kemikleri inşa edilmesi hengamında, annenin kanında kalsiyum oranı düşer. Annenin kemiklerinde bulunan kalsiyum, düşük kan oranını dengelemek üzere bir miktar fedakârlık edip kana karışırlar ve kandaki bu oran eski seviyesine ulaşır. Bu sebeple doktorlar gebelik esnasında süt ürünlerini fazlaca tüketmelerini önerirler ve kalsiyum tabletleri verirler.

Şimdi düşünelim, bu annenin vücudundaki *kalsiyum atomu çocuğun imdadına nasıl yetişti? Annenin kemiklerindeki kalsiyum atomları, kanda azaldığını farkedip nasıl fedakarlık ettiler?*

*Tüm bu soruların cevabı anneyi ve yavrusunu gören, ihtiyaçlarını bilen ve işiten **Semî, Basîr ve Âlim** olan Allah'tır.* Bu fiiller şuursuz, kör ve sağır olan atomların işi olamayacağını her ehl-i dikkat ve insaf bilir ve anlar.

Bir örnek de bitkiler aleminden verelim:

Mesela, kökün iki tane vazifesi vardır. **Birisi,** ağacı ayakta tutmaktır. **Diğeri ise,**

ağaca lazım olan maddeleri topraktan almaktır. Lakin iğne yapraklı ağaçların (ardıç, çam gibi) yetiştiği topraklar asit karakterli olduğundan, kök lazım olan maddeleri topraktan alamaz. İşte ağaç bu sıkıntı içinde kıvrılırken, birden bir mantar gider ve ağacın köküne yerleşir. Ağaca lazım olan maddeleri onun için hazırlar ve ağaca takdim eder. Ağaç da bu iyiliğe karşı ürettiği şekerin bir kısmını ona verir.

Şimdi soralım:

- Merhametsiz, akılsız, şuursuz bu mantar, ağacın bu sıkıntısını nereden biliyor? Nereden öğrenmiş?

- Acaba ağacın, bu iyiliğin altında kalmayıp ürettiği şekerin bir kısmını mantara sunması onun minnettarlığının bir eseri midir? Yani bu ağaç, iyiliğin altında kalmayacak kadar izzetli bir ağaç mıdır?

Akılsız, şuursuz mahlûkları birbirinin imdadına, zerrelere beden hücrelerinin imdadına, bulutu susamış yeryüzü ahâlisinin imdadına koşturan ancak Allah'tır. Bunlar gibi binlerce, belki milyonlarca örnek var.

Sözün özü, kainatta her şey birbiriyle bağlı ve münasebettardır. Bu münasebet zincirlerini kuran ve idare eden Allah, her şeyi görür ve her şeyin birbiriyle olan münasebetlerini bilir.

Dipnotlar:

(1) bk. [Emirdağ Lâhikası,\(14. Mektup\).](#)

(2) bk. *Tirmizî, Savm 44.*

(3) bk. [Sözler, Otuz Birinci Söz, Üçüncü Esas.](#)